POSITIONES MEDICÆ.
De
COLICA,

Quas

In Celeberrima Septemvirali ad Albim Academia.

Sub Præsidio

Viri Clarissimi, Excellentissimi & Celeberrimi

DN. DANIELIS SENNERTI,
Philosoph. & Medic. Doct. experientissimi Profess. Publ.
Facultatisq; Medicæ Senioris meritissimi, Fautoris,
Præceptoris, Promotoris & Hospitis sui
æternùm venerandi,

Publicè

Amicæ Ventilationi

submittit

FRIDERICUS MOLLERUS
COLONIA-MARCH.

In Auditorio Medico horis matutinis
Prid. Calend. Octobr. Anno 1625.

WITTEBERGÆ,

E Typographia Christiani Tham,
Acad. Typogr.

MAGNIFICO, NOBILI, AMPLISSIMO
ET EXCELLENTISSIMO
VIRO
DN. FRIDERICO PRUCKMANNO
J.C. CELEBERRIMO,
SERENISSIMO AC POTENTISSIMO
ELECTORI BRANDE-
BURGICO
A
CONSILIIS SECRETIORIBUS
ET
TOTIUS MARCHIÆ CANCELLARIO
EMINENTISSIMO,
DOMINO, PROMOTORI ET PATRONO
SUO MAGNO.
UT ET
CLARISSIMO ET EXCELLENTISSIMO
DN. JOHANNI MOLLERO
MEDIC. DOCT.
SERENISSIMI ELECTORIS BRANDEBURGICI
ARCHIATRO,
PARENTI SUO ÆTERNUM VENERANDO.
HOCCE GRATÆ MENTIS ET OB-
SERVANTIÆ MONUMENTUM
PONIT
FRIDERICUS MOLLERUS
COLONIA-MARCH.
AUTOR ET RE-
SPONDENS.

DE COLICA.

POSITIO I.

Dfectionum sævissimarum, quæ intestina, corporis humani sentinam, in quam varii generis excrementa confluunt, infestare assolent, *Passio Colica, Iliacá, & Dolores*, qui ex vermium morsu oboriuntur, principaliores existunt species.

II.

Inter has enumeratas, ultimam cùm non sedem obtineat Colica, nec non frequens ac gravissimus sit adfectus, adeò ut plurimi, quos affligit, manus violentas sibi inferre malint, quam tantos dolores sustinere: Laterem me loturum haùd spero, si in tàm sævientis hostis naturam inquirere, & quomodo ab ejus vi & truculentiâ vindicari possimus, operam navavero.

III.

Denominationem assumit à Symptomate dolore & eâ, quæ afficitur parte, Intestino scilicet Colo. Græcis enim dicitur κωλικὴ ὀδύνη seu κωλικὸν ἄλγημα. *Celsus morbum plenioris intestini appellat.* Ab aliis *Dolor intestinorum, dolor Colicus, communiter Colica* nuncupatur.

IV.

Eſt autem Colica dolor craſſioris inteſtini, à ſolutione unitatis dependens.

V.

Ut autem natura & generatio Colicæ paſſionis magis ſit conſpicua, cauſæ ejus, utpote ſine quarum notitia in ullius rei exactam cognitionem conſcendere non valemus, erunt inquirendæ.

VI.

Quæ pro diverſa ratione cauſandi triplices ſunt: I. Συνεκτικαὶ ſeu Conjunctæ. II. προηγουμέναι ſeu Antecedentes. III. προκαταρκτικαὶ ſive primitivæ.

VII.

Cauſa συνεκτικὴ ſeu Proxima, eſt Solutio continui: Ubi enim dolor, ibi Solutio Continui: ubi Solutio Continui ibi dolor.

VIII.

Quæ quidem cauſæ, continuum dum ſolvunt, non uno, ſed duplici modo id præſtant, vel vellicando vel diſtendendo.

IX.

Nec materia eſt una atque eadem. Sæpè etenim hujus doloris cauſa exiſtit flatus in inteſtino copioſior congeſtus, ſi propter obſtructionem à fæcibus induratis exſiccatisque, aut aliis de cauſis liber exitus ipſi non pateat. Tunc enim inteſtinum diſtendit ac divellit immenſo & immani cruciatu, magnoque doloris ſenſu.

X.

Hîc quoque locum ſibi vendicat bilis retenta, quæ in Inteſtinorum tunicis ac vaſis hæret. Hæc etiam

in

in causa est, ut sæpe numero Colica in Paralysin aut Epilepsiam degeneret.

XI.

Interdum in Coli intestini cellulis ad ipsius latera positis excrementa retinentur, siccantur & cumulantur: quæ non solùm gravando & distendendo, sed & liberum excrementorum transitnm impediendo colicos dolores inferunt: Præbent nonnunquam occasionem hisce doloribus corpora dura, in hisce sedibus retenta: vel duri fructus, (ut Castaneæ,) è quorum largiore usu Colicos dolores aliquoties natos scribit Plater. de ventr. dolor. cap. 13. Idem meminit ossiculorum è pedibus gallinarum coctis, à muliere quadam devoratorum; quæ cum in Intestinis per multos annos hæsissent, & hanc passionem excitassent, tandem Clystere infuso magna copia rejecta fuêre. Et à pituita concreta Colon adeò infarctum, ut pene unitum videretur, easdem obstructiones colicosq; inde dolores natos procreâsse, sectione se invenisse fatetur Fernel. de part. morb. & sympt. l. 6. c. 10.

XII.

Apta est ad gignendos hosce dolores Inflammatio à sanguine venarum mesaraicarum eò loci, seu ob copiam, seu ob tenuitatem effuso, orta.

XIII.

Vermes Colicam generare posse probat Forest. l. 21. obs. 4. ubi facit mentionem rustici cujusdam, qui in passione Colica ultra 30. vermes ejecit, quem paulò post pristinæ sanitati restituit.

XIV.

Ex his facilè, quæ causæ προηγούμεναι seu Antecedentes sint, patebit.

XV.

προκαταρκτικαὶ, Inconveniens ſex rerum non naturalium uſus: Ut ſunt Aer frigidior, uſus ciborum craſſorum ac qui difficilis ſunt digeſtionis & ad ciendos flatus apti; ut piſces viſcidi, Anguillæ, fungi, fabæ, rapa. Item caro bovina & fumo indurata: Potus aquæ frigidior, muſtum, exercitium, quies, ſomnus & vigilia modum excedentia, retentio excrementorum alvi.

XVI.

Cauſis inveſtigatis, recto tramite ad hujus morbi differentias gradum facimus. Deſumuntur autem hæ à Subjecto, Causâ Efficiente, atq; Adjunctis.

XVII.

A Subjecto, ut dolor ſentitur vel in reliquis Inteſtinis ſimul, vel in Colo tantùm. Si dolor in tenuibus fuerit, propriè *Iliacus*: ſi in Colo *Colicus* appellatur. Præ cæteris verò omnibus afficitur Colon.

XVIII.

Ratione Cauſæ producentis hunc adfectum, peti poſſunt vel ab humore pituitoſo, bilioſo, flatibus, Inflammatione, Grumo Sanguinis & Calculo, nonnunquam à vermibus.

XIX.

Hinc duæ præcipuè conſtituuntur Paſsionis Colicæ ſpecies, *Humoralis & Flatulenta*.

XX.

Humoralis, quæ ab humore in Inteſtinis coercito provenit. Isq; Humor eſt Craſſus, viſcidus & frigidus, interdum acris, ſalſus & mordax.

XXI.

XXI.

Flatulenta verò Causam sibi quærit Flatus frigidos & crassos, in Intestinis detentos, & violento motu exitum quærentes. Hæc species ut gravissima ita non rarissima existit.

XXII.

Quandoque etiam Colica epidemia esse solet, ut Ægineta lib. 2. cap. 18. & 43. & Avicen. l. 3. Fen. 16. c. 6. & Clariss. Dn. Præses in sua praxi facit mentionem hujus mali, quod anno Sexcentesimo vigesimo primo in Silesia in Ducatu Teschinensi fuit grassatum, ortum habens ab acribus malignis & contagiosis humoribus. Cujus historiæ uberior explicatio ibidem habetur.

XXIII.

Fit quoq; Colica vel per ἰδιοπάθειαν seu Essentiam, vel per συμπάθειαν seu consensum.

XXIV.

Per ἰδιοπάθειαν cum in ipso intestino materia generatur, quando scilicet ipsum Intestinum laborat intemperie, sive frigida, sive calida, sive sicca, humida verò nunquam.

XXV.

Per συμπάθειαν, si nimirum ventriculus humores & flatus generet: aut epar & lien materiam ad intestina propellant: aut ab utero: vel à toto corpore. Ex. g. in febribus, ubi humores ex venis ad Intestina truduntur.

XXVI.

Respectu vero Adjunctorum differt: quod dolor sit alius Intensior: alius remissior, pro diversa causarum ratione.

XXVII.

XXVII.

Deinde dolor alius eſt Continuus; alius intermittens: interdum mobilis, interdum fixus, ac ſi palus in parte eſſet infixus, habetq; nonnunquam febrilia Symptomata, ipſamq; febrem comitem.

XXVIII.

Abſolutis Differentiis, ſigna conſideranda nobis veniunt. Sunt autem illa vel DIAGNOSTICA vel PROGNOSTICA.

XXIX.

Diagnoſtica nobis vel affectum ipſum, vel partem affectam monſtrant apertè; & eundem à vicinarum partium doloribus diſcernunt: vel nos in cauſarum cognitionem deducunt.

XXX.

Colicæ igitur *Paſsionis ſigna Pathognomonica ſunt:* Senſus doloris vehementiſsimi; nunc ſentitur fixus, nunc vagus & tenſivus, inprimis in parte ſiniſtra in inguine ſiniſtro, ubi Colon anguſtius redditur; Continua adeſt nauſea, ructus, vomitus pituitæ & bilioſorum humorum frequens, flatuum ſuppreſsio.

XXXI.

Sunt & alii inſuper cruciatus, qui ſimilitudine & vehementia Colicam æmulentur, ſedem verò ſuam non fixerunt in Colo, ſed in Peritonæo vel in membranis, quæ abdominis ventrisq; partibus obtenduntur. Hi ſanè ſunt graviſsimi ac diuturni, & cum neque medicamentis neque aliis præſidiis, quibus veri dolores Colici, leniri queant, in ſiccum hydropa non rarò firmantur Hipp. 11. Aphor. Sect. IV.

XXXII.

XXXII.

Succedunt febribus diuturnis & morbis biliosis, solentq; continuæ & tertianæ febres, frequentissimè verò quartanæ hisce doloribus finiri. Fernel. lib. 6. de part. Sympt. & morb. cap.10.

XXXIII.

Reliquæ consimiles species sunt, *dolor Uterinus, Iliacus, Nephriticus*, qui accuratissimè discernendi sunt.

XXXIV.

Ab Uterino dolore Colicum situs facilè distinguit; Ille etenim Inguinibus & Coxis communicatur, nec supra Ilia descendit; præcessit etiam partus; vel instant menses. Accedit quoqne interdum suffocatio uteri; quæ Symptomata in Colica non apparent.

XXXV.

Ab Iliaca passione differt *ratione doloris*, quod dolor colicus sit magis extensivus & gravativus, nec non speciem rei perforantis præ se ferat: *Deinde ratione loci*, dolor Colicus magis affligit infra umbilicum: Ilei verò dolor in mediâ ventris regione, umbilico proxima percipitur: Est magis pungitivus, & trahit superiora membra in consensum. *Deniq; ratione Symptomatum*: Ilia cum sequuntur vomitus, palpitatio cordis, Syncope, fœda excrementorum ejectio.

XXXVI.

A Nephritico dolore, Colicum discernere non ita facilè est: & ipse Princeps Medicorum Galenus in distinguendo uno ab altero se deceptum fuisse scribit 2. de loc. aff. cap. 5. & 6. de loc. aff. cap. 2. Arbitrabatur Calculum in alterutro ureterum impactum, tantus

erat dolor perforanti rei haud ábſimilis: Cum vero per Clyſterem excreto humore vitreo dolor ſtatim ceſſaret, neque calculum doloris cauſam neque renes neque ureteres affectos cognovit, ſed inteſtina, inprimis craſsiora.

XXXVII.

Eſt autem hoc diſcrimen. *Dolor Colicus eſt pungitivus & remiſſior*, occupat amplum locum, ſequitur ductum inteſtini Coli, & à dextra parte incipiens ſurſum ad umbilici regionem áſcendit. Impoſſibile verò non eſt, dolorem à ſiniſtra parte incipere poſſe. Eſt vagus, non fixus, à cibo maximè moleſtat. *Contra Nephriticus dolor eſt gravativus, & intenſior*, locum anguſtum excrucians, ſemper eſt ſtabilis, ductum ſequens ureterum, à ſuperioribus ad Inferiores deſcendit partes, verſus pubem, magisq; in poſteriore parte continetur, adeſtq; flectendi & erigendi corpus impotentia. Initio urinæ tenues apparent, hinc craſſeſcunt, ac arenulæ in conſpectum progrediuntur.

XXXVIII.

Si à pituita craſſa, frigida, Colicus dolor originem trahat, dolor graviſsimus & pali infixi, terebræq; perforantis inſtar prodit, adeſt nauſea, ſitis nulla, movet pituitoſos vomitus, neque ructibus, neque flatibus dolor mitigatur.

XXXIX.

Si ab humoribus bilioſis & calidis proveniat: præceſſerunt diſpoſitiones bilioſæ: dejicitur appetitus, ſitis augetur, adeſt vomitus bilioſus: totum corpus percipit dolorem vagum; febris quoque comitem ſe præbet, urinæ provenit ardor & rubor.

XL.

XL.

Flatus hunc dolorem concitasse deprehenditur ex fæcum duritie, ventris tensione, & cumprimis, si causæ flatus generantes præcesserint. Sæpius hi flatus veluti rugitu murmurant, arcteque conclusi, neque ore, neque alvo erumpunt.

XLI.

Si inflammatio fuerit in Causa, indicium facit fervor, quem sentiunt ægri; aderit febris, urinæ retentio & alvi, concurrunt inane dejiciendi desiderium, sitis, vigiliæ, ciborum fastidium.

XLII.

Si à fæcibus progrediatur, ostendet hoc gravitas magna, distensio tanta ut disrumpi videantur Intestina. Antecessit usus adstringentium, vehemens exercitatio, aderit Epatis caliditas.

XLIII.

Si à vermibus: cognoscitur id ex ægro, si ad generandos istos fuerit pronus: maximè si ipsi vermes cum excrementorum exitu in conspectum proveniant, adsintq; alia signa.

XLIV.

Consideratis *Diagnosticis* merito subjungimus *Prognostica*; cum maximè intersit scire, Affectus hic curabilis an sit nec ne?

XLV.

Periculosum est, si totum Colon afficiatur dolore quam pars saltem: *Periculosius vero*, si in principio Coli & in Ileo dextro consistat.

XLVI.

Colica perseverans cum vomitu, sudore frigido, singultu frequente, remediis minimè cedens, lethalis est.

XLVII.

Colica à pituita & flatibus proveniens, curabilis est.

XLVIII.

Colica contagiosa fermè semper existit lethalis.

XLIX.

Dolor à causa biliosa pronatus, pessimus.

L.

Quo ad curationem, hæc pro diversitate causarum, diversis ac variis modis peragenda est.

LI.

Commodissimum equidem esset, ut primò causa tolleretur: Cum verò dolor interdum ita sit vehemens, ut moram non patiatur, sæpè antequam curatio, quæ causæ debetur, absolvi possit ad dolorem curatio dirigenda.

LII.

Ad dolorem autem mitigandum requiruntur *Anodyna,* quæ adhibentur, vel *Intrinsecus,* vel *Extrinsecus.*

LIII.

Intus sumitur oleum amygdal. dulc. decoctum chamæmeli, anethi. Clysteres parantur ex malva, parietaria, chamæmelo, anetho, althæa, branca ursina, sem. lini, adipe vitulino, gallinaceo, ol. anethin. Juniperi, lumbric. communi dulci, & similibus.

LIV.

Extra conveniunt fomenta ex iisdem ferè parata. Nec balnei usus hîc rejiciendus; quod & ipsum dolores lenit, & ut sit efficacius herbæ prælibatæ prius in aqua coqui possunt.

LV.

LV.

Si verò *Anodyna* nihil proficiant, ad *narcotica* accedendum, præſertim cum dolor ita ſit vehemens, ut Syncope vel vitæ periculum immineat.

LVI.

Si flatus hujus doloris cauſa exiſtunt: fæces emolliendæ, alvus laxanda, humores educendi flatus diſcutiendi ſunt.

LVII.

In Colica à pituita craſſa & lenta, conveniunt apertâ prius alvo, pituitam attenuantia, fundentia, diſcutientia, evacuantia.

LVIII.

Si ab humoribus acribus & calidis malum originem trahat, utendum eſt refrigerantibus & humectantibus; alvus ſi ſubſiſtat, aperienda, quod humectantibus & laxantibus rectiſſimè perficitur.

LIX.

Si ab inflammatione, ſanguis affluens à parte affecta avertendus, ejusdem fervor temperandus, & id quod affluxit, diſcutiendum.

LX.

Poſſent equidem adduci nonnulla medicamenta, quæ occulta & peculiari qualitate Colicam ſanare dicuntur: ſed tamen cum adhuc ſub judice lis ſit, an dentur ejusmodi medicamenta, hac vice ſilentio ea prætereunda cenſui.

Hæc dicta ſunt de Adfectu Colico in genere, ſpecificorum remediorum ſylvam Practici abunde ſuppeditant.

Corollaria.

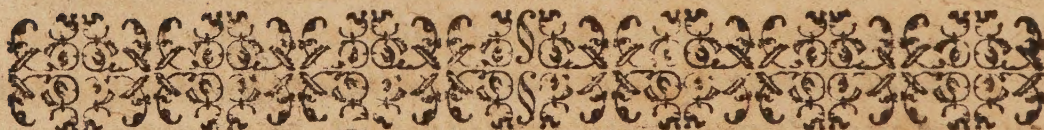
An Paralysis ex Colica eadem sit cum Paralysi ab Antiquis descripta. N.

An ἀνεύρυσμα fiat ex sanguinis ex arteria effusione an solummodo ex arteriæ dilatatione. Probatur posterius.

An Chymica remedia sint tuta. D.

An in febri pestilenti Sp. ⊕ usus sit noxius. N.

F I N I S.

Præstantiss. Domino Friderico Mollero Serenissimi, Elect. Brand. Archiatri filio patrissanti.

Mollerus Clari soboles laudata Parentis
Ad Patrios properat, ductu virtutis, honores,
Nec cupit, ut multi, vitiorum labe Parentis
Obscurare decus, Patriasq; extingvere laudes:
Sed Patrium satagit decus ut florescat in ævum.
Exemplo hocce suo testatum reddit honoro.
Macte animo Patriæ Mollere, decusq; Parentis
Evades: Friderice, honor inde sequetur, & aurum.
Dat Galenus opes.

Convictori & Amico
f.
MATTHIAS WINDECK
Freistad. Sil.

Amicissime Mollere.

U*No habeas verbo:* fructus fert nobile semen;
Tu modò fac vertas non requietus agrum
Sedulus ast vertis, sparsisti & nobile semen,
Ergo tibi fructus post breve tempus erunt.

qvod l. animo
precatur T.
JOH. SEVELENBERG
Lign. Siles.

————Trahit sua quemq; voluptas.

E*St, quem delectat Sacri mysteria libri*
Scrutari: Sunt quos Svada Themisq; juvat.
Hunc, si vel vires herbæ hujus & hujus, & usu
Illarum callet mitificare febrim.
Velle cuiq; suum pulchrum est, sua quemq; voluptas
Mulcet: *id exemplo tu vel AMICE probas*
Hactenus Æsclepias animum coluisse per artes
Te MOLLERE juvat, juvit & usq; juvet!
Jamq; tui specimen profers, hoc publica charta
Monstrat, doctrinæ symbola certa tuæ.
Neu deflecte viam, sed doctûm scripta Galeni
Hippocratisq; Coi volve revolve manu
Fiet, Te Medico, modò cœptum opus acriter urge,
Adponet quondam Phœbus Apollo foro.
Invideat, cuicunq; libet: tu sperne malignos.
Spernere se sperni, cùm satis hocce beet.

Am. Ergo F.
ANDREAS SENNERTUS Witteb. S.

